

O **Jeremy Bentham** ξεκίνησε τη ζωή του ως δικηγόρος. Όμως απογοητεύτηκε από την έλλειψη της οποιασδήποτε λογικής που είχε ο μεγάλος αριθμός των νόμων και των ποινών που ίσχυαν τότε. Εκείνη την εποχή, μπορούσαν να κρεμάσουν κάποιον επειδή έκλεψε ένα πρόβατο. Ο Bentham επέμενε ότι όλοι οι νόμοι, και πράγματι όλοι οι κανόνες της ηθικότητας, πρέπει να βασίζονται σε κάποια ενοποιητική αρχή. Διαφορετικά πώς θα μπορούσε να υπάρχει συνέπεια μεταξύ τους;

Στηριζόμενος σε αυτήν την αρχή, πρότεινε όλοι οι νόμοι και όλες οι ενέργειες να στοχεύουν στη δημιουργία της μεγαλύτερης δυνατής ευτυχίας. Μία κοινωνία, έλεγε, είναι καλή εφόσον οι πολίτες της είναι ευτυχισμένοι. Επομένως ένας νόμος είναι καλός αν αυξάνει την ευτυχία των πολιτών και μειώνει τη δυστυχία. Αν δεν συμβαίνει αυτό, τότε είναι κακός νόμος. Το ίδιο ισχύει και για τους κανόνες της ηθικότητας. Πρέπει να σχεδιάζονται έτσι που να αυξάνουν τη συνολική ευτυχία. Πράγματι, κάθε απόφαση, δημόσια ή ιδιωτική, πρέπει να κρίνεται με βάση τον αντίκτυπό της στην ευτυχία όλων όσων επηρεάζει, ενώ κάθε άτομο έχει την ίδια σημασία και βαρύτητα. Αυτή είναι

η αρχή της Μέγιστης Ευτυχίας: σωστή ενέργεια είναι εκείνη που παράγει τη μεγαλύτερη δυνατή ευτυχία².

Παρόλο που αυτή η ευγενική ιδέα ενέπνευσε μεγάλο τμήμα της κοινωνικής προόδου των δύο τελευταίων αιώνων, δέχτηκε σοβαρές επιθέσεις. Συνεπώς σήμερα, έχουμε μία κοινωνία στην οποία δεν υπάρχει μία συμφωνημένη φιλοσοφική βάση για τη δημόσια πολιτική ή για την ιδιωτική ηθικότητα. Οι πραγματιστές, αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής, ισχυρίζονται ότι κάνουν «αυτό που αποδίδει», αλλά αποδίδει προς ποιο σκοπό; Χρειαζόμαστε πραγματικά μία σαφή ιδέα για την καλή κοινωνία και για την καλή πράξη.

Πιστεύω ότι η ιδέα του Bentham ήταν σωστή και ότι θα έπρεπε άφοβα να την υιοθετήσουμε και να την εφαρμόσουμε στη ζωή μας. Φυσικά μπορείτε να συμφωνήσετε με πολλά από αυτά που αναφέρονται σε αυτό το βιβλίο, χωρίς να συμφωνείτε με τον Bentham. Ωστόσο, μία ξεκάθαρη ιδέα προσθέτει μεγάλη δύναμη σε μία σειρά από καλές προθέσεις.

Η αρχή του Bentham αναφέρεται σε δύο ξεχωριστά σημεία: το ένα αφορά τη δικαιοσύνη και το άλλο την ευτυχία. Η ιδέα περί δικαιοσύνης είναι ότι όλοι είναι εξίσου σημαντικοί. Εγώ δεν είμαι πιο σημαντικός από σένα, ενώ το «καλό» σου έχει την ίδια αξία με το δικό μου. Αυτό το συζητήσαμε στο προηγούμενο Κεφάλαιο. Η άλλη ιδέα είναι ότι η ευτυχία είναι το υπέρτατο αγαθό. Είναι όμως;

Το κοινωνικό καλό

Γιατί πρέπει να θεωρούμε ως στόχο για την κοινωνία μας τη μέγιστη ευτυχία; Γιατί να μην είναι κάποιος άλλος στόχος ή στην ουσία πολλοί; Τι μπορούμε να πούμε για την υγεία, την αυτονομία, την επιτυχία ή την ελευθερία; Το πρόβλημα που υπάρχει με πολλούς στόχους είναι ότι συχνά είναι αντικρουόμενοι και τότε πρέπει να βρούμε τις μεταξύ τους ισορροπίες. Συνεπώς, είναι φυσικό να αναζητούμε έναν υπέρτατο στόχο που θα μας δίνει τη δυνατότητα να κρίνουμε άλλους στόχους με βάση το πόσο συμβάλλουν σε αυτή.

Η ευτυχία είναι αυτός ο υπέρτατος στόχος επειδή, σε αντίθεση με άλλους στόχους, είναι αυταπόδεικτα καλός. Αν μας ρωτήσουν γιατί θεωρούμε ότι έχει αξία η ευτυχία, δεν μπορούμε να πούμε κανέναν περαιτέρω εξωτερικό λόγο. Απλώς και προφανώς αξίζει³. Κι όπως

αναφέρεται στη Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας των ΗΠΑ, είναι ένας «αυταπόδεικτος» στόχος.

Αντίθετα, αν σας ρωτήσω γιατί θέλετε οι άλλοι άνθρωποι να είναι πιο υγιείς, πιθανότατα μπορείτε να σκεφτείτε κάποιους λόγους: οι άνθρωποι δεν πρέπει να υποφέρουν, πρέπει να απολαμβάνουν τη ζωή και ούτω καθεξής. Ομοίως, αν σας ρωτήσω σχετικά με την αυτονομία, θα τονίσετε ότι οι άνθρωποι νιώθουν καλύτερα αν μπορούν να ελέγχουν τη ζωή τους. Ομοίως, η ελευθερία είναι κάτι καλό επειδή η δουλεία, η φυλάκιση και η μυστική αστυνομία δεν οδηγούν πουθενά αλλού εκτός από την εξαθλίωση.

Συνεπώς, τα αγαθά όπως η υγεία, η αυτονομία και η ελευθερία είναι «βασικά» αγαθά και μπορούμε να αναφέρουμε περαιτέρω, πιο απώτερους στόχους γιατί τα εκτιμάμε. Αυτός είναι ο λόγος που μερικές φορές είμαστε διατεθειμένοι να θυσιάσουμε ένα από αυτά τα αγαθά για χάρη κάποιου άλλου. Για να εξασφαλίσουμε την ασφάλεια στους δρόμους, κλείνουμε στη φυλακή τους εγκληματίες (εξισορροπώντας την αυτονομία του πολίτη έναντι της ελευθερίας του εγκληματία). Για να μειώσουμε τον αναλφαριθμητισμό, επιβάλλουμε φόρους (εξισορροπούμε την επιτυχία έναντι της οικονομικής ελευθερίας).